

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та контрольні завдання
до вивчення дисципліни “Розміщення
продуктивних сил і регіональна економіка”
для студентів з галузі знань
0306 – „менеджмент і адміністрування”**

Дніпропетровськ НМетАУ 2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та контрольні завдання
до вивчення дисципліни “Розміщення
продуктивних сил і регіональна економіка”
для студентів з галузі знань
0306 – „менеджмент і адміністрування”**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні Вченої ради
академії
Протокол №   від   . 2013

Дніпропетровськ НМетАУ 2013

УДК У9(2) 211.я59

Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання до вивчення дисципліни “Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка” для студентів з галузі знань 0306 – „менеджмент і адміністрування” /Укл.: Т.В. Гулик, А.С. Кербікова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. - 58с.

Наведено тематичний план дисципліни, зміст лекційних та практичних занять, питання для самостійної роботи, самоперевірку знань, одержаних в процесі навчання, а також варіанти завдань для виконання контрольної роботи студентами заочного факультету. Розкрито сутність теоретичних, методологічних та методичних питань щодо розміщення продуктивних сил України, особливостей їх формування і розвитку.

Призначена для студентів з галузі знань 0306 – „менеджмент і адміністрування” заочної форми навчання.

Укладачі: Т.В. Гулик, канд. екон. наук, доц.

А.С. Кербікова, ст. викладач

Відповідальна за випуск С.Б. Довбня, д-р екон. наук, проф.

Рецензент Д.Е. Козенков, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку 00.00.13. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 3,05. Умов. друк. арк. 3,02. Тираж 300 пр. Замовлення №

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна,4

Редакційно-видавничий відділ НметАУ

ВСТУП

Дисципліна "Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка" є складовою навчального плану загальнонаукової та професійної підготовки фахівців економічного профілю вищих навчальних закладів України. Наука про розміщення продуктивних сил, як і інші науки, виникли і розвиваються у тісному зв'язку з практичними потребами і запитами людського суспільства. Розміщення продуктивних сил – галузь економічної науки, що вивчає спеціальні просторові аспекти прояви дії економічних законів.

Отже, раціональне розміщення продуктивних сил є одним з найважливіших чинників зростання економічної могутності України. Вивчення дисципліни "Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка" є надзвичайно актуальним у наш час.

Актуальність вивчення дисципліни полягає в тому, що:

- вона дає можливість студентам розібратися в особливостях поєднання таких елементів, як людські ресурси і природно-ресурсний потенціал у конкретному місці простору і у певний час, тобто в конкретних просторово - часових координатах, а також розглядати це поєднання як фактор і передумову діяльності;

- знання, які в ній можна почерпнути, дають змогу виробити належні погляди на регіональну політику в державі.

Мета дисципліни – пошук такої територіальної організації і таких форм продуктивних сил для конкретних умов геопросторово-часових координат, які б функціонували в цих умовах з найвищою ефективністю;

- сформуванню у студентів теоретико-методичні знання і практичні навички з питань організації виробництва.

Програма дисципліни передбачає вирішення таких завдань:

- вивчення теоретичних основ та ресурсних передумов розміщення продуктивних сил, формування і розвитку міжгалузевих комплексів, міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків;

- дослідження найважливіших закономірностей, принципів і чинників, які визначають розвиток і розміщення продуктивних сил, механізму їх впливу на територіальну організацію виробництва;

- формування комплексного, просторового сприйняття економіки з позиції активізації людського фактора, необхідності врахування досягнень науково-

технічного прогресу у вирішенні економічних, соціально-економічних та інших проблем;

- вивчення особливостей сучасного стану розміщення продуктивних сил та визначення напрямків його удосконалення;

- вивчення напрямків удосконалення державної регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення;

- опанування методів, що використовуються при аналізі розвитку економіки регіонів та обґрунтуванні територіальної організації виробництва.

У результаті вивчення дисципліни "Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів" студент повинен:

ЗНАТИ:

- теоретичні основи вивчення розвитку і розміщення продуктивних сил;

- сутність базових понять і термінів кожної теми;

- значення, завдання і актуальність знань з цієї дисципліни, "паспортні дані" цієї науки (об'єкт, предмет, функції, завдання);

- підходи до класифікації факторів розміщення продуктивних сил (традиційні і за пріоритетністю);

- головні економічні закони, закономірності і принципи розміщення продуктивних сил;

- сутність завдання, принципи і механізм реалізації (регулювання) державної регіональної економічної політики;

- основні передумови розміщення продуктивних сил;

- основні теорії і концепції розміщення продуктивних сил;

- сутність і особливості трансформації галузевої і територіальної структури господарства України на різних етапах його розвитку;

- роль територіального поділу праці у формуванні економічних регіонів і міжгалузевих комплексів;

- методи дослідження розвитку і розміщення, економічного обґрунтування розміщення продуктивних сил;

- сучасний стан проблем та перспектив регіонального розвитку господарства регіонів і економічних районів;

- особливості і структуру зовнішньоекономічних зв'язків України та міжнародних організацій;

- основи районного планування і складання територіальних балансів;

- про становлення нових форм регіонального розвитку продуктивних сил України.

УМІТИ:

- вивчати і виявляти на основі аналізу різних інформаційних джерел особливості сучасного стану розміщення продуктивних сил України, регіону та визначати напрямки їх удосконалення;

- визначати вплив головних факторів, у той чи інший період часу, розвитку і розміщення продуктивних сил України, регіону тощо;

- вивчати напрямки удосконалення державної регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення;

- давати комплексну економіко-географічну характеристику міжгалузевих комплексів та економічних регіонів України;

- користуватись для розв'язання прикладних завдань методами економічного обґрунтування розміщення виробництва;

- працювати з різними схемами економічного планування України, їх порівнювати тощо;

- оцінювати перспективи основних напрямків зовнішньоекономічних зв'язків України на сучасному етапі;

- давати характеристику основних форм зовнішньоекономічних зв'язків, експортного потенціалу та транзитного потенціалу України.

Методика вивчення дисципліни передбачає:

- використання сучасних освітніх технологій (в т.ч. модульного контролю);

- поглиблену самостійну роботу студентів;

- практичне застосування набутих знань, умінь і навичок студентів на практичних заняттях та інші.

Програма дисципліни "Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка" орієнтована на збагачення студентів знаннями і вміннями, необхідними для формування їхнього світогляду, високопрофесійної підготовки; для діяльності, корисної Україні.

Зміст дисципліни

Найменування теми	Кількість аудиторних годин	Лекції	Семінари	Самостійна робота
1 Предмет, метод і завдання дисципліни. Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.		1		
2 Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.		2		
3 Населення і трудові ресурси.		1	2	
4 Природно ресурсний потенціал і його економічна оцінка.		1	2	
5. Виробничий та науково-технічний потенціал				
6 Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.		2	4	
7 Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.		1		
8 Зовнішні економічні зв'язки та їх роль у розвитку продуктивних сил України регіонів.				
Всього				

Тема 1 Предмет, метод і завдання дисципліни.

Питання навчальної програми

Предмет та об'єкт дисципліни РПС і регіональна економіка

Зв'язок курсу з системою навчальних дисциплін. Завдання дисципліни.

Рекомендована література: 33,34,35,37,38,46.

Методичні вказівки

Основи ефективної діяльності господарства певної території або підприємства закладаються ще на етапі проектування їх просторової локалізації. Розміщення продуктивних сил - це динамічний процес обґрунтування, прийняття та впровадження у життя рішень про просторовий розподіл окремих їх елементів.

Як галузь економічної науки, розміщення продуктивних сил ґрунтується на загальних економічних законах. Завданням її є постановка і формування теоретичних засад, необхідних для практичного вирішення завдань раціоналізації просторового розосередження населення і виробництва.

Предметом науки є просторова організація продуктивних сил, вивчення якої здійснюється на різних рівнях: населений пункт, низовий адміністративний район; область чи автономна республіка; економічний район; країна в цілому.

Метою науки є всебічне (демографічне, екологічне та економічне) обґрунтування перспективного розміщення продуктивних сил, а також удосконалення (оптимізація) його сучасного характеру, підвищення соціально-економічної ефективності суспільних затрат праці.

Питання для самоконтролю

1. Дати ознаку виробничих сил і суті ефективності територіальної організації суспільного виробництва.
2. Що таке територіальне розділення праці?
3. Як вирішуються проблеми підвищення ефективності суспільної праці?

4. Які фактори зумовлюють об'єми та темпи розвитку виробництва?
5. Назвати суть і зміст дослідження по визначенню перспектив розвитку та розміщення виробничих сил.
6. Дати характеристику раціонального розміщення виробництва по економічним районам.
7. Які показники необхідні для внутрірайонного розміщення промисловості?

Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.

Питання навчальної програми

Аналіз класичних теорій виробництва. Сучасні концепції розміщення продуктивних сил. Концептуальні положення політики регіонального розвідку в Україні.

Рекомендована література: 1, 8, 9, 41, 47, 49, 50

Методичні вказівки

Економічна наука почала активно досліджувати питання розміщення продуктивних сил наприкінці XIX ст. Теорії розміщення продуктивних сил як такої на той час не було. Однак розвиток економічної науки відбувався не тільки завдяки аналізу й узагальненням, а й через створення основ ринкової теорії розміщення виробництва, основоположниками якої є У. Тюнен, А. Вебер, А. Льопі, В. Кристаллер, У. Ізард, Дж. Чорлі, П. Хагет.

Слід зазначити, що проблеми розміщення продуктивних сил були в центрі уваги української науки, вчених-економістів і економіко-географів. Уже той факт, що в системі Національної академії наук України тривалий час функціонує Рада з вивчення продуктивних сил України, свідчить, що ця галузь науки була офіційно визнана в нашій державі, а праці цього наукового закладу використовувалися державними плановими органами при обґрунтовані

розміщення нового будівництва, формуванні територіальної структури господарства. Вагомий внесок у розвиток науки про розміщення продуктивних сил зробили К. Г. Воблій, О. Т. Діброва, М. М. Паламарчук., О. М. Алимов, Ф. Д. Заставний, М. Д. Пістун, О. І. Шаблій, С. І. Дорогунцов, М. У. Долішний, Я. І. Жупанський, П. Т. Ващенко.

Засновники теорії розміщення виробництва А. Вебер і У. Тюнен фактично вперше довели, що саме розміщення окремого підприємства може забезпечити, при однакових умовах, індивідуальному власникові найбільший прибуток. Слід зауважити, що наприкінці ХІХ ст. і на початку ХХ ст. проблема розміщення виробництва обмежувалася "теорією штандарту", суть якої полягає у виборі оптимального для окремого власника місця розміщення окремого підприємства.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність теорії розміщення виробництва Й. Тюнена?
2. Хто започаткував теорію розміщення промисловості? У чому її сутність?
3. Розкрийте особливості теорії розміщення промисловості А. Льоша.
4. Що є об'єктами, суб'єктами і метою політики регіонального розвитку?
5. Які головні завдання політики регіонального розвитку в Україні?
6. Перелічіть основні напрямки і принципи реалізації політики регіонального розвитку в Україні.

Тема 2 Закономірності, принципи та фактори розміщення виробничих сил, та формування економічних регіонів.

Питання навчальної програми

Основні закономірності розміщення виробничих сил:

Соціальний напрямок, екологічна раціональність, планомірність, комплексність, ефективність розвитку економічних районів.

Важливіші принципи і фактори розміщення виробничих сил.

Вирішальна роль екологічних та соціальних критеріїв.

Основні напрямки подальшого розвитку та удосконалення розміщення виробничих сил України.

Територіальна структура народного господарства. Основи районного планування.

Методичні вказівки

В основу закономірностей розміщення продуктивних сил покладено економічні закони. Закономірності розміщення виробництва - категорії того самого порядку, що й економічні закони розвитку суспільства, і є їх модифікацією, що обумовлено своєрідністю розміщення виробництва на території країн, його значною територіальною диференціацією в розрізі економічних районів. Ця своєрідність зумовлюється складними взаємозв'язками розміщення продуктивних сил з географічним середовищем і залежністю розміщення окремих виробництв від локальних природних умов і ресурсів; значними регіональними відмінностями заселення територій і рівнів розвитку продуктивних сил у районах; різноманітним поєднанням галузей і виробництв промисловості та сільського господарства у районах і країнах; значними техніко-економічними відмінностями розміщення різних галузей і виробництв.

Закономірності розміщення виробництва - це об'єктивні категорії, які пізнаються і свідомо використовуються в практичній діяльності. При проведенні господарської політики суспільство на основі пізнання закономірностей формулює і втілює в життя певні принципи. Закономірності розміщення продуктивних сил є, власне, законами територіальної організації народного господарства.

Принципи - це лаконічно сформульовані суспільством керівні положення, що визначають об'єктивні потреби й умови суспільного розвитку, які воно реалізує в процесі практичної діяльності для досягнення визначеної мети.

Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил, якими керуються при вирішенні питань просторового розподілу підприємств і галузей, такі:

- наближення виробництва до джерел сировини, палива, споживачів;
- охорона навколишнього середовища, раціональне використання природних ресурсів і впровадження ресурсозберігаючих технологій;
- забезпечення здорових гігієнічних умов життя і праці населення;
- обмеження надмірної концентрації промисловості в містах;
- вирівнювання рівнів економічного розвитку районів та областей;
- зміцнення обороноздатності країни;
- рахування інтересів економічної інтеграції в європейський і світовий простір.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під закономірностями розміщення виробництва?
2. Яка відмінність між поняттями „розміщення продуктивних сил” і „розміщення виробництва”?
3. У чому полягає сутність поняття „принципи розміщення продуктивних сил”?
4. Як принципи розміщення продуктивних сил реалізуються на практиці?
5. Що розуміють під чинниками розміщення продуктивних сил і які їх групи виділяють?
6. Як інфраструктура впливає на розміщення виробництва?

Тема 3 Населення та трудові ресурси

Питання навчальної програми

Народонаселення і його роль у розвитку територіальної організації суспільного виробництва. Кількість, динаміка та густота населення окремих районів. Міграція населення та її види. Національний склад населення. Трудові ресурси. Структура та розподіл по характеру занять, сферам виробництва, галузям народного господарства та економічним районам.

Аналіз балансу трудових ресурсів.

Рекомендована література: 1, 2

Методичні вказівки

Основа кожної держави - це населення, люди, які є її громадянами, носіями державного суверенітету. Нормальний розвиток держави неможливий без достатньої кількості населення, його працересурсного та інтелектуального потенціалу, виробничої та духовної культури. При вивченні структури населення та трудових ресурсів, необхідно звернути увагу на те, що Україна - однонаціональна держава, тобто є державою української нації (аналіз етнічного складу населення України показує, що в усі часи значно переважала частка українців). При цьому слід враховувати, що існує два основні підходи до сучасного трактування нації: історично-генетичний і функціональний. Прикладом першого є Україна, а прикладом другого трактування є американська нація.

Основними категоріями населення, за якими реєструється його чисельність, є наявне та постійне населення.

Склад населення досліджується за такими демографічними ознаками, як стать, вік, шлюбний стан, а також за соціальними ознаками: національність та рідна мова, громадянство, суспільна група, джерело засобів існування, освіта.

Необхідно проаналізувати дані про народжуваність, смертність і природний приріст населення в Україні за останні роки. Важливим показником демографічної ситуації в Україні є середня тривалість життя, при цьому слід враховувати структуру населення за віком.

Зверніть увагу на існування різних варіантів класифікації міських населених пунктів за генетичною ознакою (походженням).

Питання для самоконтролю

1. Які особливості динаміки населення України?
2. Як визначають природний приріст населення?
3. У чому полягає сутність соціальної структури населення?

4. Що таке міграція?
5. Яка різниця між еміграцією та імміграцією?
6. Які групи можна виділити у віковій структурі населення?
7. Що таке діаспора?
8. Які групи населення входять до складу трудових ресурсів?
9. Якими ознаками характеризується трудоворесурсний потенціал?
10. Перелічіть основні форми зайнятості населення та їхні особливості.

Тема 4 Природоресурсний потенціал України : та його економічна оцінка

Питання навчальної програми

Природоресурсний потенціал України та його структура. Місце України в світових запасах сировини та паливно-енергетичних ресурсів.

Кількісна та якісна різноманітність природних ресурсів та природних умов. Промислові, балансові, геологічні та прогнозні запаси сировини та палива.

Ресурсозбереження, як основний напрямок використання природноресурсного потенціалу. Основні напрямки ресурсозбереження та їх практична реалізація. Екологічні проблеми України. Охорона навколишнього середовища. Раціональне використання природних ресурсів.

Методичні вказівки

Необхідно знати, що таке природні ресурси, їх класифікацію.

Слід пам'ятати, що промислові запаси викопних ресурсів визначаються як сума запасів по категоріям А+В+С, без витрат, які є обов'язковими під час видобування мінеральної сировини.

Для потенційної оцінки запасів корисних копалин на підставі урахування загальних геологічних умов визначають так звані прогнозні запаси.

Слід також знати про можливість районування корисних копалин. Найпоширенішими є два види цього районування - геологічне і економіко-географічне.

Необхідно чітко уявляти сутність екологічних проблем в Україні, причини їх виникнення, наслідки дії. методи зменшення їх негативного впливу на природне середовище, здоров'я і працездатність населення.

Слід чітко визначити термін "раціональне використання природних ресурсів", ознайомитися із шляхами ресурсо- та енергозбереження.

Рекомендована література: 1,2,3.

Питання для самоконтролю

1. Дати характеристику земельних ресурсів.
2. Що таке раціональне природовикористання?
3. В чому різниця між категоріями А, В та С запасів корисних копалин?
4. Дати ознаку природних ресурсів і визначити їх по характеру використання та якості.
5. В чому полягає сутність фактора дефіцитності?
6. Дати ознаку забруднення навколишнього середовища та визначити природні ресурси по характеру використання і видам.

Тема 5. Виробничий та науково-технічний потенціал

Питання навчальної програми

Сутність виробничого та науково-технічного потенціалів. Особливості розміщення потенціалу. Міжнародне науково-технічне співробітництво України.

Рекомендована література:

Методичні вказівки

Можливості стабільного економічного розвитку будь-якої країни і задоволення внутрішніх потреб у різноманітних товарах та послугах обумовлені, насамперед, масштабами та якістю виробничого і науково-технічного потенціалу даної країни.

Основою виробничого потенціалу є засоби праці (основні виробничі фонди) та люди, котрі приводять їх у дію. Україна має значні основні фонди, 2/3 основних фондів – це основні виробничі фонди (ОВФ), до яких належать

виробничі будівлі, споруди, передавальні пристрої, силові машини й устаткування, робочі машини й обладнання, транспортні засоби тощо.

Обсяг ОВФ – це кількісна їх характеристика. Показниками, які свідчать про якість ОВФ, отже, і про реальні можливості виробничого потенціалу, є, насамперед, рівень продуктивності, матеріало- і енергомісткості, довговічності активної частини ОВФ – машин, устаткування, обладнання. За цими показниками галузі господарства України відстають від економічно розвинутих країн щонайменше на 10-15 років (харчова, легка, хімічна помисловість); відставання деяких інших галузей, у тому числі і провідних, досягає 25 – 30 років.

Інтенсивний економічний розвиток господарства України в сучасних умовах може бути забезпечений лише за рахунок широкого впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Основою ж науково-технічного розвитку країни є національний науково-технічний потенціал, що являє собою сукупність усіх її наукових засобів і ресурсів.

Науково-технічний потенціал включає в себе:

- матеріально-технічну базу: сукупність засобів науково-дослідницької роботи, в тому числі наукові організації, наукове устаткування і пристрої, лабораторії, електронно-обчислювальні бази інформаційного забезпечення та ін.;
- кадри наукової системи: вчених, дослідників, конструкторів, винахідників, експериментаторів, науково-обслуговуючий персонал;
- інформаційну систему, яка забезпечує наявність і постійне вдосконалення банків наукових знань (банки патентів, авторських свідоцтв і ін.)
- організаційно-управлінську підсистему, у тому числі планування, стимулювання, контроль, оперативне керівництво тощо.

Питання для самоконтролю

1. Завдяки чого може бути забезпечений економічний розвиток господарства України?
2. Що включає в себе науково-технічний потенціал?
3. Що є основою виробничого потенціалу?
4. Які відбуваються соціально-економічні наслідки НТП для регіональної економіки?

Тема 6 Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.

Питання навчальної програми

Особливості формування та аналізу міжгалузевих комплексів:

а) Паливно-енергетичний комплекс

Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві, його структура. Галузі паливно-енергетичного комплексу та їх вплив на комплексний розвиток та територіальну організацію народного господарства.

Розміщення галузей паливної промисловості. Паливний баланс, його структура та оптимізація. Джерела надходження енергоносіїв в Україну.

Методичні вказівки

Паливно-енергетичний комплекс України складається з підприємств, що спеціалізуються на видобутку, збагаченні та споживанні твердого, рідкого і газоподібного палива у виробництві, передачі та використанні електроенергії, тепла.

Паливно-енергетичний комплекс України розвивається в умовах різкого зниження кількості палива на території країни - на кінець тисячоліття власні ресурси становитимуть лише 30-40 % до потреби.

Звернути увагу на основних споживачів палива, також на особливості структури видобутку палива в Україні. Необхідно мати уяву про порядок та постійну динаміку географії паливної промисловості (виробітка одних родовищ та відкриття і розробка інших).

Необхідно знати структуру паливного балансу, порядок його розрахунку та оптимізації.

Звернути увагу на вирішення соціальних проблем у галузях паливно-енергетичного комплексу.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 5, 7.

Питання для самоконтролю

1. Які нові галузі паливно-енергетичного комплексу вам відомі?
2. Яка доля атомної енергетики в структурі електроенергетичних потужностей?
3. В чому різниця між ДРЕСС й ТЕЦ?
4. Які основні споживачі палива вам відомі?
5. Назвіть, які види та класи вугілля вам відомі?

б) Металургійний комплекс

Питання навчальної програми

Місце металургійного комплексу в економіці та його структура. Чорна металургія. Основні підгалузі чорної металургії. Фактори та технологічні особливості, які мають вплив на розвиток і розміщення підприємств чорної металургії. База сировини чорної металургії. Становище в чорній металургії. Основні проблеми та перспективи розвитку.

Кольорова металургія. Основні галузі кольорової металургії (алюмінієва, мідна, свинцева, ртутна, нікелева та ін.). База сировини кольорової металургії, проблеми та перспективи розвитку галузі. Охорона навколишнього середовища і здоров'я людей у центрах розміщення підприємств чорної та кольорової металургії.

Методичні вказівки

Звернути увагу на функціональне ядро комплексу, враховуючи, що комплексний зв'язок групується на певній взаємозамінності чорних і кольорових металів.

Рекомендована література: 1, 2, 6

Питання для самоконтролю

1. Що таке підприємства повного циклу?
2. Основні фактори розміщення підприємств повного циклу.
3. Що таке функціональне ядро металургійного комплексу?
4. В які країни Україна експортує кольорові та чорні метали?
5. Виробництво яких кольорових металів налагоджено в Україні?

б. Які металургійні регіони вам знайомі?

в) Машинобудівний комплекс

Питання навчальної програми

Роль машинобудівного комплексу в народному господарстві та його структура. Важливі галузі: машинобудування, металообробка, електронна промисловість, транспортні та сільськогосподарські машини. Головні центри машинобудування. Стан машинобудівного комплексу, проблеми та перспективи його розвитку.

Значення будівельного комплексу в народному господарстві. Структура, становище і напрямки розвитку комплексу.

Характеристика промисловості будівельних матеріалів і капітального будівництва.

Методичні вказівки

Слід звернути увагу на те, що металообробка є функціональним ядром міжгалузевого машинобудівного комплексу (МБК) - особливо важливої галузі народного господарства України і має прямі і зворотні зв'язки з іншими міжгалузевими комплексами (гірничо-металургійним, хімічним, АГЖ), одержуючи від них енергію, сировину і матеріали та постачаючи їм машини. Внаслідок цього МБК відіграє значну роль у формуванні інтегральних (загальних) територіально-виробничих комплексів і економічних районів.

Рекомендована література: 1, 2, 5, 7.

Питання для самоконтролю

1. Перспективи розвитку МБК.
2. Особливості територіальної спеціалізації галузей машинобудування.
3. Зв'язок МБК з іншими міжгалузевими комплексами (металургійними, хімічними та інші).
4. Міжнародна спеціалізація МБК України.

5. Які 7 машинобудівних районів України Вам відомі?
6. Охарактеризуйте промисловість будівельних матеріалів
7. Які функції виконує будівельний комплекс?
8. Що таке готова продукція капітального будівництва?
9. Принципи розміщення підприємств машинобудування.

г) Транспортний комплекс

Питання навчальної програми

Значення транспорту в народному господарстві. Вплив на розміщення продуктивних сил і становлення раціональних господарських зв'язків.

Транспортна система. Характеристика окремих видів транспорту: залізничний транспорт, морський, автомобільний, міський, річковий, авіаційний, трубопровідний, електричний та їх взаємозв'язок.

Структура обороту пасажирів і вантажів. Проблеми та перспективи розвитку транспортної системи.

Зв'язок, як галузь народного господарства. Основні підгалузі та особливості їх розміщення. Проблеми та перспективи розвитку.

Методичні вказівки

Транспорт є найважливішою сферою забезпечення населення і народного господарства України, складовою частиною її комунікаційної інфраструктури поряд зі зв'язком і електропередачею. У зв'язку з цим треба вміти чітко сформулювати принципи поділу транспорту на пасажирський та вантажний.

Звернути увагу на те, що Україна щодо транспортно-географічного положення перебуває у надзвичайно вигідному становищі, особливо це стосується напряму захід-схід.

Звернути увагу на нерівномірність розвитку окремих видів транспорту на території України.

Необхідно мати уяву про головні транспортні магістралі та вміти їх назвати. Звернути увагу на чотири транспортно-економічних райони, які

виділяють на Україні. Ці райони мають певні спільні риси щодо кількості і ступеню розвитку представлених тут видів транспорту.

Необхідно пам'ятати, що транспортний вузол - це місто стику не менше трьох ліній і потоків одного або кількох видів транспорту. Розрізняють спеціалізовані та інтегральні транспортні вузли. Спеціалізовані представлені одним видом транспорту. Інтегральні представлені вузлами, в яких поєднуються чотири, три і два види транспорту.

Рекомендована література: 1, 6.

Питання для самоконтролю.

1. Які чотири транспортно-економічних райони України вам знайомі?
2. В якій частині нашої країни найбільша щільність трубопровідного транспорту?
3. Які магістрати газопродуктів та нафтопродуктів вам знайомі?
4. Які автомобільні та залізничні магістралі України мають всеукраїнське значення?
5. Яке місце займає морський транспорт у структурі перевезень пасажирів? І яке за перевезенням вантажів?
6. Назвіть порти Чорного, Азовського та Українського Дунайського пароплавства.
7. Розкажіть про зв'язок і електропередачу.
8. Що таке транспортний вузол?
9. Характеристика авіаційного транспорту.

Тема 7   Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.

Питання навчальної програми

Місце та спеціалізація економічних районів в системі територіального розділення праці. Комплексний соціально-економічний розвиток районів в умовах ринкової економіки. Характеристика продуктивних сил Донецько-Придніпровського, Південно-західного та Південного економічних районів. Економічні зв'язки між ними. Соціально-економічні та екологічні проблеми територій і шляхи їх вирішення.

Рекомендована література: 1, 5, 6, 7.

Методичні вказівки

Необхідно враховувати існування багатьох схем регіоналізації України.

Звернути увагу на переважну важливість соціально-економічного або антропогеографічного районування у порівнянні з історико-географічним чи економічним (у контексті даної теми).

Проаналізувати склад, структуру і типи соціально-економічних районів (СЕР). СЕР - це великий регіон України, територія якого тісно пов'язана з найбільшим розташованим на ній населеним пунктом - демографічним, урбаністичним, соціальним, культурним та економічним ядром, що визначає її головні зовнішні функції, геопросторову організацію.

Необхідно знати що таке: ТСЕС, ТВК, ТГК, МТК, ТОС, ФТС. Дати характеристику шести ознак СЕР за його спеціалізацією, географічне положення регіонів, характерні ознаки районів України. Вміти пояснити поняття "урбанізація" і оцінити рівень урбанізації для різних областей України.

Необхідно знати кількість областей у кожному районі.

Питання для самоконтролю

1. Які області входять до складу Південного економічного району?
2. Яка область (серед областей, які входять в окремі райони) має назву центральна?
3. Які нові принципи регіоналізації в Україні вам знайомі?
4. Дати характеристику 1-ї та 2-ї ознаки СЕР.
5. Що таке функціонально-територіальна структура району?

6. Які є спільні риси між соціально-економічними районами (для усіх 6 районів)?
7. Охарактеризуйте природні умови, населення і трудові ресурси та географічне положення центрального району.

Тема 8 Зовнішні економічні зв'язки та їх роль у розвитку продуктивних сил України регіонів.

Питання навчальної програми

Становлення зовнішньоекономічної діяльності України в ринкових умовах. Геоелектронічні пріоритети регіонального розвитку України. Експортний потенціал та рівні реалізації конкурентних переваг української економіки. Транзитний потенціал України і його використання.

Рекомендована література: 19, 25, 30, 39, 42,43.

Методичні вказівки

Основні чинники і тенденції розвитку зовнішніх економічних зв'язків України (природні, демографічні, історико-економічні, геополітичні). Форми зовнішньоекономічних зв'язків України (зовнішня торгівля, створення спільних підприємств, фрахтування, міграція робочої сили, участь у економічних спілках та деякі інші).

Експортний потенціал і рівні реалізації конкурентних переваг української економіки. Структура експорту та імпорту України, тенденції їх розвитку.

Геоелектронічні пріоритети зовнішньоекономічних зв'язків України. Поняття про зовнішньоекономічну політику. Актуальні напрямки зовнішньоекономічної політики України.

Транзитний потенціал України, його використання.

Серед комплексу невідкладних завдань щодо забезпечення ефективного включення України у світове господарство і міжнародне співробітництво першочергове значення має формування механізму зовнішньоекономічних зв'язків, його теоретична розробка та практичне втілення в життя. При цьому йдеться про створенні фактично нового механізму, який має регулювати

взаємовідносини України з навколишнім світом на принципово нових засадах. Під механізмом зовнішньоекономічних зв'язків розуміють сукупність конкретних їх форм, а також систему правових, організаційно-управлінських та фінансово-економічних важелів, які забезпечують ефективну взаємодію національних народногосподарських комплексів із світовими з метою прискорення розвитку продуктивних сил країни та підвищення соціально-економічних показників життя її громадян.

Питання для самоконтролю

1. Як формується розвинута ринкова система господарства?
2. Які можливості світового ринку використовуються для структурної перебудови національного господарства?
3. Для чого відбувається перетворення зовнішньоекономічної сфери в активний фактор динамічного та високоефективного економічного зростання?
4. Які інституційні структури регулюють зовнішньоекономічні зв'язки?

Семінар 1.

Виробничий та науково-технічний потенціал.

Мета заняття: розглянути роль і місце науково-технічного прогресу у суспільному виробництві та комплексному розвитку територіальних соціально-економічних систем.

План заняття:

1. Роль і місце науково-технічного прогресу в суспільному виробництві та комплексному розвитку територіальних соціально-економічних систем.
2. Сутність і складові науково-технічного потенціалу суспільного розвитку в нових умовах господарювання.
3. Особливості, проблеми та перспективи розміщення й розвитку науково-технічного потенціалу України та її регіонів.

Питання і завдання:

1. Науково-технічний потенціал. Характеристика його складових частин.
Науково-технічна революція та науково-технічний прогрес.

2. Ознаки розвитку та розміщення науково-технічного потенціалу України. Кількість наукових установ. Національна Академія наук України як центр фундаментальних досліджень. Чисельність наукових кадрів. Система підготовки наукових співробітників. Матеріально-технічна база наукових установ.

3. Інноваційна діяльність в умовах функціонування ринкових відносин. Державні витрати на науку та освіту. Інноваційна діяльність та її складові. Сучасні форми територіальної організації науково-технічної діяльності. Регіональні пріоритети науково-технічної діяльності.

Семінар 2.

Шляхи раціонального використання трудових ресурсів України і забезпечення ефективної зайнятості в умовах ринкової економіки.

Мета заняття: вивчити основні аспекти раціонального використання трудових ресурсів; чисельність, динаміку і щільність населення різних районів України.

План заняття:

1. Закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил;
- найважливіші принципи і чинники розміщення продуктивних сил;
- роль екологічних і соціальних критеріїв в розміщенні продуктивних сил;
- основні напрями подальшого розвитку і вдосконалення розміщення продуктивних сил України.

2. Народонаселення і його роль в розвитку і територіальній організації народного господарства.

- чисельність, динаміка і щільність населення різних районів України;
- міграція населення і її види;
- національний склад населення України.

3. Трудові ресурси.

- структура і розподіл трудових ресурсів по галузях народного господарства;
- аналіз балансу трудових ресурсів.

4. Типи міст по характеру функціонування.

Питання і завдання:

1. Дати визначення продуктивним силам суспільства, проаналізувати їх складені компоненти.
2. Показати місце і роль України в економіці СНД.
3. Розповісти про проблеми формування ринку праці в Україні.

Семінар 3.

Місце металургійного комплексу в експортному потенціалі України.

Мета заняття: вивчити структуру металургійного комплексу в економіці України.

План заняття:

1. Місце металургійного комплексу в економіці та його структура.
2. Чорна металургія. Основні підгалузі чорної металургії. Фактори та технологічні особливості, які мають вплив на розвиток і розміщення підприємств чорної металургії.
3. База сировини чорної металургії. Становище в чорній металургії. Основні проблеми та перспективи розвитку.
4. Кольорова металургія. Основні галузі кольорової металургії (алюмінієва, мідна, свинцева, ртутна, нікелева та ін.).
5. База сировини кольорової металургії, проблеми та перспективи розвитку галузі.

Питання і завдання

1. Що таке підприємства повного циклу?
2. Основні фактори розміщення підприємств повного циклу.
3. Що таке функціональне ядро металургійного комплексу?
4. В які країни Україна експортує кольорові та чорні метали?

5. Виробництво яких кольорових металів налагоджено в Україні?
6. Які металургійні регіони вам знайомі?

Семінар 4.

Сучасний стан і перспективи розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу.

Мета заняття: вивчити структуру паливно-енергетичного балансу України і шляху її вдосконалення, з'ясувати особливості розміщення паливної промисловості і електроенергетики в Україні.

План заняття:

1. Значення паливно-енергетичного комплексу в розвитку господарства України.
2. Паливно-енергетичний баланс країни і завдання його оптимізації.
3. Розміщення паливних баз і їх економічна характеристика.

Питання і завдання

1. Охарактеризувати паливно-енергетичний комплекс: значення, структуру.
2. Дати визначення паливно-енергетичного балансу, скласти його схему.
3. Назвати завдання оптимізації паливного балансу в Україні.
4. Охарактеризувати райони видобутку вугілля, нафти і газу в Україні.
5. Скласти характеристику Донецького вугільного басейну.
6. Побудувати і проаналізувати діаграму динаміки електробалансу України з показом частки споживання енергії різними групами споживачів.
7. Проаналізувати структуру виробництва електроенергії в Україні.
8. Зробити висновки про регіональні енергетичні проблеми.
9. Назвати основні напрями розвитку ПЕК, передбачені Національною енергетичною програмою.

СТРУКТУРА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Розподіл контрольних завдань по варіантах виконується згідно з двома останніми цифрами шифру залікової книжки студента.

ЦИФРИ ЗАЛІКОВОЇ КНИЖКИ	ВАРІАНТ
45301	1
32702	2
12603	3
...	...
78499	99
52400	100

Завдання з контрольної роботи:

1. Практична частина – рішення задачі, локалізації об'єкта за допомогою методу аналітичної геометрії.
2. Практична частина – розробка економіко-математичної моделі оптимального розміщення нових підприємств на території України з мінімальними капітальними вкладеннями.
3. Теоретична частина – питання до завдання №3
4. Задача.

ЗАВДАННЯ № 1

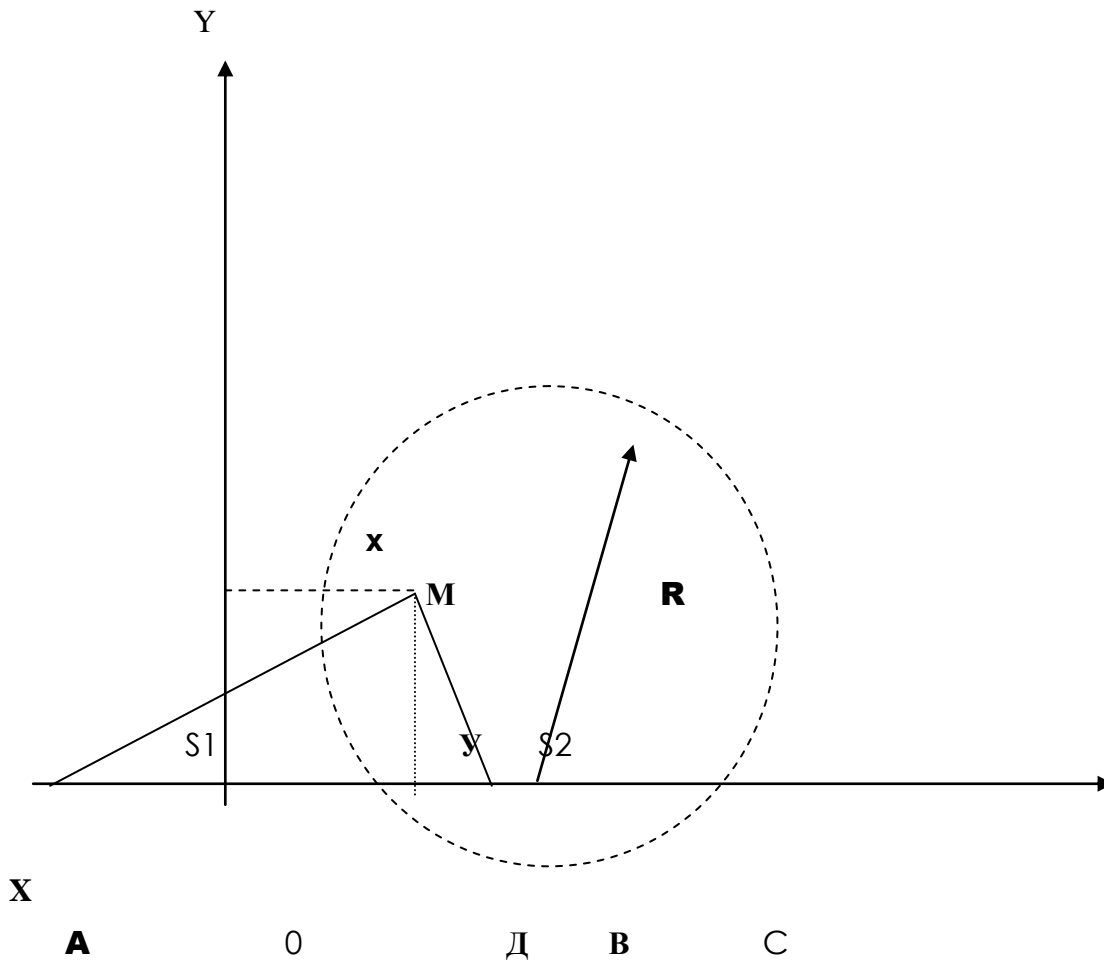
Два підприємства, що знаходяться на відстані 100 км один від одного, виробляють однакову продукцію, причому ціна реалізації одиниці продукції на обох підприємствах однакова та складає P грн.

Транспортні витрати на перевезення одиниці продукції від підприємства А до споживача складають 1 грн. / км, а від підприємства В – 2 грн. / км.

Для яких споживачів витрати на придбання одиниці продукції підприємств А та В будуть однаковими?

Розв'язок

1. Проведемо через точки А і В пряму та прийmemo її за вісь абсцис, вісь ординат проведемо через середину відрізка АВ.

2. Нехай споживач знаходиться в точці М. М має координати $[x; y]$. Позначимо шлях від точки М до підприємства А: $AM = S1$, а до підприємства В: $BM = S2$.

3. Складемо математичну модель задачі:

3.1. Витрати споживача на споживання продукції підприємства А складають $P+1S1$;

3.2. Витрати споживача на споживання продукції підприємства В складають $P+2S2$.

Витрати на споживання рівні, якщо $P+1S1 = P+2S2$ або $S1=2*S2$.

Нехай **S1** — гіпотенуза Δ АМД, а **S2** — гіпотенуза Δ МДВ.

Визначаємо гіпотенузу **S1**:

$$S1 = \sqrt{(x + 50)^2 + y^2}.$$

Аналогічно визначаємо гіпотенузу **S2**:

$$S2 = \sqrt{(50 - x)^2 + y^2}.$$

Підставляємо отримані значення в рівняння $S1 = 2 \cdot S2$:

$$\sqrt{(50 + x)^2 + y^2} = 2 \times \sqrt{(50 - x)^2 + y^2}. \quad (1)$$

Піднесемо обидві частини рівняння (1) у квадрат:

$$(50 + x)^2 + y^2 = 4 \times [(50 - x)^2 + y^2].$$

Розкриємо дужки:

$$x^2 + 100x + 2500 + y^2 = 4x^2 - 400x + 10000 + 4y^2.$$

Прирівняємо рівняння до нуля:

$$3x^2 + 3y^2 - 500x + 7500 = 0.$$

Поділимо обидві частини рівняння на 3:

$$x^2 - \frac{500}{3}x + 2500 + y^2 = 0.$$

Виділимо повний квадрат з перемінною x :

$$x^2 - \left(\frac{2 \times 250}{3}x\right) + \left(\frac{250}{3}\right)^2 + y^2 = \left(\frac{250}{3}\right)^2 - 2500,$$

$$(x - 83,3)^2 + y^2 = 4439. \quad (2)$$

Якщо виразити число 4 439 як квадрат якогось числа, то отримаємо рівняння кола.

Добуваємо корінь із числа 4 439. Він дорівнює $66,7^2$.

4. Рівняння (2) визначає на площі коло з центром в точці **C (83,3; 0)** та **R = 66,7 км**.

Побудуємо коло з одержаними координатами на нашому графіку.

5. Висновки:

5.1. Споживачам, що знаходяться всередині кола, вигідніше купувати продукцію у підприємства **В**.

5.2. Споживачам, що знаходяться поза колом, вигідніше купувати продукцію у підприємства **А**.

5.3. Споживачам, що знаходяться на дузі кола, однаково, де купувати продукцію, чи в **A**, чи у **B**.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ (до завдання №1)

Таблиця 1

№ ва-ріан-та	Відстань між під-приємствами А і В, км.	Транспортні витрати на перевезення одиниці продукції від підприємства А до споживача, грн/км.	Транспортні витрати на перевезення одиниці продукції від підприємства В до споживача, грн/км.
1	2	3	4
1	120	2	3
2	100	4	2
3	200	5	1
4	100	1	2
5	130	2	3
6	140	3	2
7	200	4	2
8	60	2	1
9	180	3	2
10	100	4	3
11	120	1	2
12	300	5	3
13	130	4	2
14	50	1	2
15	100	2	1
16	110	3	2
17	120	4	3
18	130	5	4
19	140	5	4
20	150	4	3
21	160	3	2
22	170	2	1
23	180	1	2

Продовження табл. 1

1	2	3	4
24	190	1	3
25	200	2	4
26	180	3	5
27	190	4	3
28	170	5	4
29	160	5	4
30	150	4	3
31	140	3	2
32	130	2	1
33	120	1	2
34	110	5	4
35	100	4	3
36	150	3	2
37	200	2	1
38	190	1	2
39	180	5	3
40	170	4	3
41	160	3	2
42	150	2	3
43	140	1	2
44	130	1	3
45	120	2	1
46	110	3	2
47	100	4	3
48	110	5	4
49	130	4	3
50	150	3	2
51	170	2	1
52	190	1	2
53	120	1	2
54	140	2	3

Продовження табл. 1

1	2	3	4
55	160	3	4
56	180	4	3
57	200	5	4
58	190	4	3
59	170	3	4
60	150	2	3
61	130	1	2
62	110	1	2
63	100	2	3
64	120	3	2
65	140	4	3
66	160	5	4
67	180	4	3
68	200	3	2
69	110	2	1
70	150	1	2
71	170	1	2
72	190	2	1
73	100	3	4
74	120	4	2
75	130	5	4
76	140	4	5
77	150	3	4
78	160	2	3
79	170	1	2
80	180	2	3
81	190	3	4
82	200	4	3
83	210	5	4
84	190	4	3
85	180	3	2

Продовження табл. 1

1	2	3	4
86	170	2	1
87	180	1	2
88	190	2	3
89	170	3	4
90	160	4	5
91	150	5	4
92	140	4	3
93	130	3	4
94	120	2	3
95	110	1	2
96	100	5	4
97	150	4	3
98	160	3	2
99	170	2	3
100	180	1	2

ЗАВДАННЯ №2

Народногосподарський комплекс України має потребу в деякій продукції, для задоволення цієї потреби необхідно будівництво нових підприємств.

Розроблено N варіантів проектів нових підприємств, що відрізняються терміном будівництва, необхідним обсягом капіталовкладень, очікуваною собівартістю одиниці продукції, ціною одиниці продукції, а також річним обсягом виробництва.

Необхідно розробити економіко-математичну модель оптимального розміщення нових підприємств на території України з мінімальними капіталовкладеннями при виконанні обмеження по ліміту фінансових ресурсів, виділених на будівництво підприємств, а також на одержання кожним підприємством устанавленого прибутку.

Вихідні дані наведені у таблицях 2,3.

Умовні позначення

- A — річний обсяг потреби народного господарства в продукції;
- Φ_L — ліміт фінансових ресурсів, виділених на будівництво підприємств в році L ;
- K_{iL} — обсяг капіталовкладень, необхідних для будівництва i -го підприємства в році L ;
- T_i — тривалість будівництва i -го підприємства;
- C_b, C_b, Q_i — очікувана собівартість, ціна одиниці продукції та річний обсяг виробництва при реалізації i -го варіанта будівництва;
- Π_i — очікуваний розмір прибутку, отриманого щорічно i -им підприємством;
- x_i — змінна, що визначає вибір i -го варіанта підприємства для будівництва;
- $x_i = \begin{cases} 1 & \text{— коли } i\text{-е підприємство намічено до будівництва,} \\ 0 & \text{— в іншому разі.} \end{cases}$

Для рішення завдання необхідно :

Скласти цільову функцію в загальному виді та по варіантах.

Обмеження записати в загальному виді та по варіантах :

- 1) по ліміту фінансових ресурсів – Φ_L ;
- 2) по задоволенню річної потреби України в продукції – A ;
- 3) по отриманню необхідного обсягу прибутку.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Таблиця 2

№ варіанта	Тривалість будівництва, роки	Об'єм капіталовкладень, тис. грн.	Об'єм виробництва	Собівартість одиниці продукції, тис. грн	Ціна одиниці продукції, тис. грн	Прибуток, тис. грн
1	2	3	4	5	6	7
1	3	30/85/105	100000	15	13	11000
	2	35/40	300000	13	11	13000
	3	50/90/100	450000	18	10	15000
2	3	25/60/20	150000	27	15	16000
	3	40/45/90	250000	19	13	90000
	2	100/200	1000000	17	11	80000
3	3	200/100/25	845000	15	10	15000
	2	35/20	150000	25	16	18000
	3	85/200/115	560000	27	25	13000
4	3	40/125/85	450000	24	20	14000
	2	100/65	750000	25	15	11000
	2	70/65	1000000	15	14	19000
5	3	140/185/35	920000	15	14	12000
	2	85/100	650000	21	12	90000
	2	90/110	720000	18	10	10000
6	3	45/105/85	650000	25	21	16000
	2	30/170	350000	19	18	18000
	2	95/100	790000	24	22	14000
7	3	70/70/95	650000	28	25	12600
	2	45/65	840000	22	19	18700
	2	50/95	925000	20	11	13000
8	3	95/100/35	870000	14	13	12000
	2	60/45	570000	18	13	14000
	2	80/110	430000	17	15	16000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
9	3	65/90/75	690000	25	20	14700
	2	140/200	90000	26	23	16800
	2	180/150	740000	28	25	10600
10	3	45/125/20	845000	15	11	15000
	2	95/65	620000	16	14	17300
	2	100/200	350000	17	14	11200
11	3	90/140/60	970000	28	24	18000
	3	140/145/60	640000	17	15	13000
	3	20/200/90	580000	19	18	15000
12	3	40/70/20	850000	25	23	15600
	2	80/95	690000	18	12	10000
	2	70/60	360000	16	10	14300
13	3	20/40/200	440000	20	15	17000
	2	30/70	780000	22	20	19000
	3	50/25/70	920000	14	10	14300
14	3	100/20/200	450000	14	11	15200
	2	45/65	650000	15	13	18300
	2	30/75	840000	17	15	12000
15	3	105/195/20	390000	21	20	16400
	2	70/100	640000	22	12	14700
	2	50/20	1000000	25	23	15000
16	3	80/100/25	450000	20	19	19200
	3	45/30/45	700000	17	15	15300
	3	110/200/90	540000	13	10	90000
17	3	120/130/80	720000	18	13	16400
	2	35/140	380000	16	15	19100
	2	60/100	950000	23	20	18000
18	3	80/60/100	640000	20	19	14800
	2	40/70	520000	14	12	17000
	1	40	400000	18	11	15200

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
19	3	50/60/25	650000	17	15	13400
	3	90/90/80	850000	25	20	18200
	2	100/50	950000	16	14	11000
20	3	70/40/95	330000	21	20	16100
	2	120/160	500000	23	22	17200
	2	200/145	700000	19	14	15300
21	3	50/60/70	440000	20	13	19100
	2	65/95	380000	18	15	18300
	3	90/100/85	900000	19	12	14000
22	2	130/120	620000	21	20	13500
	2	200/90	400000	25	20	16300
	2	50/55	350000	13	10	19000
23	3	50/60/70	530000	16	11	14600
	2	40/20	820000	28	15	17600
	2	30/60	230000	23	20	13300
24	3	140/30/100	500000	17	16	19300
	3	150/200/40	845000	25	20	16200
	3	140/100/90	720000	28	11	11600
25	3	30/85/200	650000	17	12	17500
	3	25/55/80	450000	22	15	10000
	2	60/100	690000	16	10	90000
26	3	35/100/85	620000	19	15	15300
	2	70/40	830000	21	16	18400
	2	80/90	900000	17	11	19500
27	3	50/60/40	340000	23	20	14100
	3	65/85/60	740000	11	10	17200
	2	100/120	500000	16	14	18000
28	2	40/100	400000	19	15	17100
	2	110/70	800000	18	14	13200
	2	80/65	1000000	15	12	19000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
29	3	80/70/90	300000	25	20	18300
	2	60/65	700000	24	22	18400
	3	140/20/70	500000	19	15	11000
30	3	100/90/60	600000	17	12	13300
	2	100/105	400000	20	14	14400
	2	200/25	800000	16	10	15500
31	3	30/60/40	300000	15	14	14800
	2	20/40/45	500000	19	12	17000
	3	100/30/120	700000	21	20	18000
32	3	50/60/80	200000	20	14	14300
	3	25/90/200	800000	24	20	15300
	3	95/100/70	400000	15	12	19300
33	3	100/70/30	300000	25	23	18100
	2	100/20	900000	26	25	19200
	2	50/40	700000	17	14	14000
34	3	100/150/20	400000	21	20	13000
	2	120/25	600000	16	15	15000
	2	70/50	900000	17	16	17000
35	2	140/85	920000	13	12	14000
	2	85/40	650000	19	15	17000
	2	90/190	760000	21	19	12600
36	3	45/105/80	650000	15	14	16000
	2	30/140	350000	16	11	14900
	3	95/115/75	790000	24	20	18300
37	3	70/70/90	840000	25	20	13600
	3	100/65/90	650000	19	15	19000
	2	50/75	930000	16	10	13000
38	3	95/100/20	420000	15	14	14000
	2	30/60	560000	18	17	16000
	3	80/110/50	870000	19	18	12000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
39	3	65/90/200	690000	26	25	14000
	1	140	900000	28	20	16200
	2	180/100	740000	20	14	10600
40	3	45/120/25	840000	15	12	15000
	2	95/60/100	620000	16	14	17300
	3	85/30/55	350000	14	10	11200
41	2	90/140	950000	25	20	18000
	2	80/60	640000	17	15	13000
	2	25/70	580000	19	14	15000
42	3	50/60/90	650000	17	15	13400
	3	90/25/70	850000	25	20	18200
	2	100/200	950000	24	20	11000
43	3	70/40/25	330000	21	20	16100
	2	120/150	500000	23	22	17200
	3	80/90/95	700000	19	15	15300
44	3	50/60/70	440000	20	14	19100
	3	65/95/75	380000	25	24	18300
	2	90/140	900000	12	10	14000
45	3	130/120/90	620000	21	20	13500
	2	25/80	400000	25	16	16300
	1	60/75/80	350000	13	12	19000
46	3	50/60/70	530000	16	15	14500
	2	40/20	820000	19	17	17500
	2	30/60	250000	23	21	12300
47	3	140/100/85	850000	23	20	11800
	2	150/200	700000	17	14	19300
	2	140/130	500000	20	15	16100
48	2	30/80	390000	17	14	19000
	2	20/30	440000	16	12	13000
	2	70/100	650000	22	20	17000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
49	3	20/60/25	200000	13	12	10000
	3	70/30/60	300000	15	13	12000
	3	80/60/90	400000	11	10	11000
50	3	30/85/105	100000	15	13	11000
	3	35/40/70	300000	13	11	13000
	3	50/90/60	450000	18	10	15000
51	3	200/100/25	845000	15	10	15000
	2	35/20	150000	25	16	18000
	2	85/200	560000	27	25	13000
52	3	140/185/35	920000	15	14	12000
	2	85/100	650000	21	12	90000
	2	90/110	720000	18	10	10000
53	3	70/70/95	650000	28	25	12600
	2	45/65	840000	22	19	18700
	2	50/95	925000	20	11	13000
54	2	65/90	690000	25	20	14700
	2	140/200	90000	26	23	16800
	2	180/150	740000	28	25	10600
55	3	90/140/60	970000	28	24	18000
	3	140/145/55	640000	17	15	13000
	3	20/200/80	580000	19	18	15000
56	3	20/40/200	440000	20	15	17000
	2	30/70	780000	22	20	19000
	3	50/25/45	920000	14	10	14300
57	3	105/195/20	390000	21	20	16400
	2	70/100	640000	22	12	14700
	2	50/20	1000000	25	23	15000
58	3	120/130/80	720000	18	13	16400
	2	35/140	380000	16	15	19100
	1	60	950000	23	20	18000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
59	3	50/60/25	650000	17	15	13400
	2	90/90	850000	25	20	18200
	3	100/50/60	950000	16	14	11000
60	3	50/60/70	440000	20	13	19100
	3	65/95/80	380000	18	15	18300
	2	90/100	900000	19	12	14000
61	3	50/60/70	530000	16	11	14600
	3	40/20/60	820000	28	15	17600
	3	30/60/80	230000	23	20	13300
62	3	30/85/200	650000	17	12	17500
	2	25/55	450000	22	15	10000
	2	60/100	690000	16	10	90000
63	3	30/85/200	650000	17	12	17500
	2	25/55	450000	22	15	10000
	2	60/100	690000	16	10	90000
64	3	50/60/40	340000	23	20	14100
	2	65/85	740000	11	10	17200
	2	100/120	500000	16	14	18000
65	3	80/70/90	300000	25	20	18300
	2	60/65	700000	24	22	18400
	3	140/20/80	500000	19	15	11000
66	3	30/60/40	300000	15	14	14800
	3	20/40/45	500000	19	12	17000
	3	100/30/70	700000	21	20	18000
67	3	100/70/30	300000	25	23	18100
	2	100/20	900000	26	25	19200
	2	50/40	700000	17	14	14000
68	2	140/85	920000	13	12	14000
	2	85/40	650000	19	15	17000
	2	90/190	760000	21	19	12600

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
69	3	70/70/90	840000	25	20	13600
	3	100/65/50	650000	19	15	19000
	3	50/75/80	930000	16	10	13000
70	3	65/90/200	690000	26	25	14000
	2	140/150	900000	28	20	16200
	3	180/100/60	740000	20	14	10600
71	3	90/140/55	950000	25	20	18000
	3	80/60/70	640000	17	15	13000
	2	25/70	580000	19	14	15000
72	3	70/40/25	330000	21	20	16100
	2	120/150	500000	23	22	17200
	3	80/90/100	700000	19	15	15300
73	3	130/120/90	620000	21	20	13500
	2	25/80	400000	25	16	16300
	2	60/75	350000	13	12	19000
74	2	140/100/2	850000	23	20	11800
	2	150/200	700000	17	14	19300
	2	140/130	500000	20	15	16100
75	3	20/60/25	200000	13	12	10000
	2	70/30	300000	15	13	12000
	2	80/60	400000	11	10	11000
76	3	25/60/20	150000	27	15	16000
	2	40/45	250000	19	13	90000
	2	100/200	1000000	17	11	80000
77	2	40/125	450000	24	20	14000
	2	100/65	750000	25	15	11000
	2	70/65	1000000	15	14	19000
78	3	45/105/85	650000	25	21	16000
	2	30/170	350000	19	18	18000
	2	95/100	790000	24	22	14000

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
79	3	95/100/35	870000	14	13	12000
	3	60/45/95	570000	18	13	14000
	2	80/110	430000	17	15	16000
80	3	45/125/20	845000	15	11	15000
	2	95/65	620000	16	14	17300
	2	100/200	350000	17	14	11200
81	3	40/70/20	850000	25	23	15600
	2	80/95	690000	18	12	10000
	3	70/60/70	360000	16	10	14300
82	3	100/20/200	450000	14	11	15200
	3	45/65/65	650000	15	13	18300
	3	30/75/65	840000	17	15	12000
83	3	80/100/25	450000	20	19	19200
	2	45/30	700000	17	15	15300
	3	110/200/80	540000	13	10	90000
84	3	80/60/100	640000	20	19	14800
	3	40/70/60	520000	14	12	17000
	2	40/45	400000	18	11	15200
85	3	70/40/95	330000	21	20	16100
	2	120/160	500000	23	22	17200
	3	200/145/55	700000	19	14	15300
86	3	130/120/90	620000	21	20	13500
	2	200/90	400000	25	20	16300
	2	50/55	350000	13	10	19000
87	3	140/30/100	500000	17	16	19300
	2	150/200	845000	25	20	16200
	2	140/100	720000	28	11	11600
88	2	35/85	620000	19	15	15300
	2	70/40	830000	21	16	18400
	2	80/90	900000	17	11	19500

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
89	3	40/100/55	400000	19	15	17100
	2	110/70	800000	18	14	13200
	2	80/65	1000000	15	12	19000
90	3	100/90/60	600000	17	12	13300
	1	100	400000	20	14	14400
	2	200/25	800000	16	10	15500
91	3	50/60/80	200000	20	14	14300
	2	25/90/200	800000	24	20	15300
	1	95	400000	15	12	19300
92	3	100/150/20	400000	21	20	13000
	2	120/25	600000	16	15	15000
	2	70/50	900000	17	16	17000
93	3	45/105/80	650000	15	14	16000
	2	30/140	350000	16	11	14900
	3	95/115/80	790000	24	20	18300
94	3	95/100/20	420000	15	14	14000
	3	30/60/60	560000	18	17	16000
	2	80/110	870000	19	18	12000
95	3	45/120/25	840000	15	12	15000
	2	95/60/100	620000	16	14	17300
	3	85/30/90	350000	14	10	11200
96	3	50/60/90	650000	17	15	13400
	3	90/25/90	850000	25	20	18200
	2	100/200	950000	24	20	11000
97	3	50/60/70	440000	20	14	19100
	2	65/95	380000	25	24	18300
	3	90/140/80	900000	12	10	14000
98	3	50/60/70	530000	16	15	14500
	3	40/20/70	820000	19	17	17500
	3	30/60/45	250000	23	21	12300

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
99	3	30/80/40	390000	17	14	19000
	1	20	440000	16	12	13000
	2	70/100	650000	22	20	17000
100	3	30/85/105	100000	15	13	11000
	2	35/40	300000	13	11	13000
	3	50/90/90	450000	18	10	15000

ВИХІДНІ ДАНІ

Таблиця 3

№ вар.	Річна потреба в продукції А, т	Ліміт фінансових ресурсів по роках, Ф, тис. грн	№ вар.	Річна потреба в продукції А, т	Ліміт фінансових ресурсів по рокам, Ф, тис. грн
1	2	3	4	5	6
1	700 000	60/90/120	51	570 000	130/30/80
2	750 000	50/90/40	52	470 000	90/100/80
3	800 000	70/120/100	53	850 000	200/100/50
4	260 000	80/60/100	54	340 000	105/85/110
5	570 000	80/50/90	55	370 000	40/50/90
6	720 000	60/70/80	56	680 000	110/80/30
7	750 000	90/100/110	57	440 000	50/100/150
8	650 000	100/110/120	58	550 000	50/80/120
9	470 000	70/70/70	59	600 000	70/90/120
10	620 000	90/100/70	60	230 000	50/120/70
11	570 000	90/50/100	61	580 000	60/90/100
12	840 000	80/40/70	62	800 000	120/70/50
13	460 000	70/70/100	63	730 000	200/150/100
14	600 000	60/60/120	64	900000	150/50/90
15	1 000 000	130/200/230	65	560000	120/30/80

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
16	790 000	70/50/140	66	200 000	250/60/30
17	440 000	270/200/100	67	220 000	120/70/90
18	510 000	40/105/80	68	130 000	210/50/70
19	880 000	60/250/180	69	600 000	70/60/80
20	390 000	70/100/70	70	890 000	100/70/70
21	1 000 050	40/60/120	71	500 000	50/100/150
22	490 000	150/50/120	72	300 000	80/30/120
23	600 000	200/90/130	73	900 000	110/90/50
24	990 000	100/90/70	74	700 000	40/60/120
25	770 000	200/210/80	75	600 000	150/70/50
26	400 000	80/40/100	76	400 000	60/80/110
27	620 000	90/200/110	77	800 000	200/220/40
28	830 000	60/80/90	78	900 000	240/70/120
29	550 000	50/70/150	79	650 000	60/200/120
30	1 000 100	110/70/90	80	750 000	100/200/300
31	370 000	80/200/105	81	450 000	280/150/110
32	450 000	100/30/85	82	550 000	130/40/90
33	950 000	240/100/140	83	850 000	270/200/80
34	850 000	40/80/115	84	350 000	100/40/140
35	600 000	85/75/105	85	1 000 000	130/200/230
36	670 000	100/200/300	86	840 000	60/200/70
37	700 000	80/180/150	87	490 000	110/80/60
38	770 000	30/20/50	88	620 000	120/200/70
39	490 000	280/300/200	89	730 000	40/180/90
40	390 000	100/70/50	90	940 000	80/200/70
41	800 000	120/70/50	91	580 000	120/80/60
42	730 000	200/150/100	92	720 000	120/200/70
43	900 000	150/50/90	93	730 000	50/180/100
44	560000	120/30/80	94	1040 000	110/50/60
45	200 000	250/60/30	95	880 000	140/120/200
46	220 000	120/70/90	96	770 000	130/50/140

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
47	130 000	210/50/70	97	920 000	210/110/90
48	600 000	70/60/80	98	880 000	60/100/150
49	890 000	100/70/70	99	530 000	160/20/90
50	900 000	70/50/40	100	1090 000	140/180/150

Роздивимось приклад підготовки вихідних даних та вирішення завдання №1 в середовищі електронних таблиць MS EXCEL.

Вихідна інформація наведена в таблиці 3. Складемо цільову функцію та обмеження згідно з даними, наведеними в таблиці 3.

X_1 , X_2 та X_3 – незалежні змінні, котрі визначають вибір 1, 2 чи 3-го варіанта підприємства для будівництва.

Цільова функція – мінімум капіталовкладення, млн. грн.

по I – му варіанту $\rightarrow (10 + 40) * X_1 = 50 * X_1$

по II – му варіанту $\rightarrow (60 + 120 + 100) * X_2 = 280 * X_2$

по III – му варіанту $\rightarrow 30 * X_3$

тоді : $Z = 50 * X_1 + 280 * X_2 + 30 * X_3 \rightarrow \min.$

Обмеження

I. По ліміту фінансових ресурсів:

$$1. 10 * X_1 + 60 * X_2 + 30 * X_3 \leq 50 \text{ (1 – й рік);}$$

$$2. 40 * X_1 + 120 * X_2 \leq 100 \text{ (2 – й рік);}$$

$$3. 100 * X_2 \leq 150 \text{ (3 – й рік).}$$

II. По задоволенню річної потреби в продукції А:

$$4. 200000 * X_1 + 900000 * X_2 + 300000 * X_3 \Rightarrow 500000$$

III. По отриманню необхідного обсягу прибутку:

$$5. (18 - 10) * 200000 * X_1 \Rightarrow 1000000;$$

$$6. (11 - 9) * 900000 * X_2 \Rightarrow 200000;$$

$$7. (20 - 12) * 300000 * X_3 \Rightarrow 900000.$$

IV. По внесенню додаткових умов:

$$8. X_1 \leq 1;$$

$$9. X_2 \leq 1;$$

$$10. X_3 \leq 1.$$

Вирішення завдання на персональному комп'ютері ведемо в наступній послідовності.

Таблиця 4 - ПРИКЛАД ЗАПИСУ ВИХІДНИХ ДАНИХ

	1 варіант		2 варіант			3 варіант
Тривалість будівництва, роки T_i	2		3			1
Обсяг капіталовкладень, тис. грн., K_{iL}	10	40	60	120	100	30
Обсяг виробництва, т Q_i	200 000		900 000			300 000
Собівартість одиниці продукції, тис. грн., C_i	10		9			12
Ціна одиниці продукції, тис. грн., C_i	18		11			20
Прибуток, тис. грн., Π_i	1000 000		200 000			900 000

При цьому ліміт фінансових ресурсів не повинен перевищувати 50 млн. грн. за 1-ий рік, 100 млн. грн. за 2-ий, та 150 млн. грн. за 3-ій роки. Потреба в продукції повинна бути не менш, ніж 500000 т.

1. Підготовка вихідних даних:

- 1.1. В чарунки B4 : D10 вносимо коефіцієнти при обмеженнях. В чарунки E4:E10 вносимо знаки обмежень.
- 1.2. В чарунках C14:E14 будуть результати вирішення задачі – значення незалежних змінних (X_1 , X_2 , X_3), котрі визначають варіанти будівництва.
- 1.3. Запишемо ліві частини обмежень у вигляді формул в чарунки H4:H10.

Замість змінних X_1 , X_2 та X_3 вносимо їх адреси. Тоді ліві частини обмежень матимуть вигляд:

- 1) = 10 * C14 + 60 * D14 + 30 * E14
- 2) = 40 * C14 + 120 * D14
- 3) = 100 * D14
- 4) = 200000 * C14 + 900000 * D14 + 300 * E14
- 5) = 1600000 * C14
- 6) = 1800000 * D14
- 7) = 2400000 * E14

Восьме, дев'яте та десяте введемо далі.

- 1.4. Введемо формулу для цільової функції в чарунку C18.
- 1.5. Виберемо в меню СЕРВІС команду ПОИСК РЕШЕНИЯ, відкриється діалогове вікно “ПОИСК РЕШЕНИЯ”.
В полі УСТАНОВИТЬ ЦЕЛЕВУЮ введемо адресу формули з цільовою функцією, натиснувши на чарунці з адресою D18.
- 1.6. Встановимо прапорець у полі РАВНОЙ МИНИМАЛЬНОМУ ЗНАЧЕНИЮ, тому що в задачі ми шукаємо $\min$ капіталовкладень.
- 1.7. В полі ИЗМЕНЯЯ ЯЧЕЙКИ введемо діапазон чарунок з незалежними змінними X_1 , X_2 , X_3 (C14:E14).

- 1.8.** Для введення обмежень натиснемо на кнопку ДОБАВИТЬ. Відкриється діалогове вікно ДОБАВЛЕНИЕ ОГРАНИЧЕНИЯ. В полі ССЫЛКА НА ЯЧЕЙКУ введемо адресу чарунки з першим обмеженням (H4), натиснувши її. Виберемо знак обмеження, натиснувши в сусідньому полі. В полі ОГРАНИЧЕНИЕ введемо праву частину обмеження (F4).
Натиснемо кнопку ДОБАВИТЬ. Введемо друге, потім третє обмеження і т.д. Для вводу восьмого обмеження натиснемо на чарунці з адресою X_1 (C14), а в полі ОГРАНИЧЕНИЕ введемо чарунку з одиницею. Після вводу усіх обмежень натиснемо кнопку ОК. Ми знову знаходимось у вікні ПОИСК РЕШЕНИЯ.
- 1.9.** Натиснемо кнопку ПАРАМЕТРЫ, відкриється діалогове вікно ПАРАМЕТРЫ ПОИСКА РЕШЕНИЯ. Встановити прапорець у полі ЛИНЕЙНАЯ МОДЕЛЬ невід'ємне значення, потім натиснути кнопку ОК.
- 1.10.** У вікні ПОИСК РЕШЕНИЯ натиснемо кнопку ВЫПОЛНИТЬ, потім натиснемо кнопку ОК.

Аналіз результату

У результаті вирішення задачі, значення цільової функції (min капіталовкладень) дорівнює 89,861.

Значення основної змінної X_3 майже дорівнює 1, тобто третій з пропонованих варіантів будівництва є оптимальний.

Всі обмеження виконуються цілком і повністю.

Значення X_2 дорівнює нулю, X_3 менше одиниці (0,625).

Це завдання може бути вирішено Сімплекс – методом або методом Ньютона.

D18		fx =СУММПРОИЗВ(C15:E15;C14:E14)									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
1	ЗАВДАННЯ 1										
2	№ обмеження	Коефіцієнт при X1	Коефіцієнт при X2	Коефіцієнт при X3	Знак обмеження	Права частина	№	Обмеження		Додаткові змінні	
3											
4	1	10	60	30	<=	50	1	40,41666667	S1=	9,583333333	
5	2	40	120		<=	100	2	38,33333333	S2=	61,66666667	
6	3		100		<=	150	3	11,11111111	S3=	138,8888889	
7	4	200000	900000	300000	>=	500000	4	500000	S4=	0	
8	5	1600000			>=	1000000	5	1000000	S5=	0	
9	6		1800000		>=	200000	6	200000	S6=	0	
10	7			2400000	>=	900000	7	2200000	S7=	-1300000	
11											
12	Незалежні змінні										
13			X1	X2	X3						
14			0,625	0,111	0,917						
15			50	280	30						
16											
17	Цільова функція	$Z=50X1+280X2+30X3 \rightarrow \min$									
18			Z=	89,861							

ЗАВДАННЯ 3

ЗАПИТАННЯ

1. Соціально-економічний розвиток районів в умовах ринкової економіки.
2. Проблеми розміщення й використання трудових ресурсів України.
3. Особливості структури господарського комплексу України.
4. Паливно-енергетичний комплекс України.
5. Металургійний комплекс України.
6. Машинобудівний комплекс України.
7. Хімічний комплекс України.
8. Сільськогосподарська спеціалізація природно-економічних зон України.
9. Проблеми ефективного використання ресурсного потенціалу в агропромисловому комплексі України.
10. Транспортна система України.
11. Рекреаційне господарство України.
12. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу України.
13. Теоретичні проблеми економічного районування України.
14. Теоретичні проблеми економічного районування зарубіжних країн.

15. Зони вільного підприємництва – форма територіальної організації продуктивних сил.
16. Перспективи використання нетрадиційних видів енергії в Україні.
17. Соціально-економічні та екологічні проблеми Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну.
18. Проблеми та перспективи рекреаційного лісовикористання в Україні.
19. Співробітництво України з країнами СНД.
20. Регіональна економічна політика України, її сутність і основні напрями удосконалення.
21. Сільськогосподарська спеціалізація природно-економічних зон.
22. Світовий ринок вугілля та розміщення вугільної промисловості.
23. Шельфове видобування нафти та газу.
24. Ринок нафти та розміщення нафтової промисловості.
25. Ринок чорних металів і розміщення чорної металургії.
26. Ринок кольорових металів.
27. Ринок продукції основної хімії та особливості розміщення галузі.
28. Ринок продукції лісової та деревообробної промисловості й особливості територіального розміщення галузі.
29. Ринок продукції легкої промисловості та територіальна організація галузі.
30. Зовнішньоекономічні зв'язки та співробітництво України з країнами СНД.
31. Рекреаційні ресурси Донецько-Придніпровського економічного району.
32. Методи економічного обґрунтування розміщення виробництва.
33. Передумови розміщення продуктивних сил.
34. Фактори розміщення продуктивних сил.
35. Принципи розміщення продуктивних сил.
36. Територіальний поділ праці: сутність, зміст та види.
37. Концепція регіональної політики.
38. Теоретичні основи регіонального розвитку.
39. Становлення зовнішньоекономічної діяльності України в ринкових умовах.
40. Геоекономічні пріоритети регіонального розвитку України.
41. Місце експортного потенціалу української економіки.
42. Регіональні аспекти державної науково – технічної політики.

43. Наукові методи аналізу територіальної організації народного господарства.
44. Науково-технічний прогрес та науковий потенціал.
45. Трудові ресурси, національний склад та рівень життя населення.
46. Природно-ресурсний потенціал як економічна категорія: сутність та зміст.
47. Методологічні основи та методичні підходи до визначення ефективності природно-ресурсного потенціалу.
48. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу. Основні шляхи та резерви підвищення ефективності його використання.
49. Сутність та народногосподарське значення ПЕК.
50. Галузева структура машинобудування.
51. Основні методи вивчення РПС.
52. Предмет та об'єкти дисципліни РПС і регіональної економіки.
53. Типи спеціалізації господарства регіону.
54. Аналіз класичних теорій виробництва.
55. Сучасні концепції розміщення продуктивних сил.
56. Концептуальні положення політики регіонального розвитку в Україні.
57. Основні закономірності розміщення виробничих сил. Детально - соціальний напрямок.
58. Основні закономірності розміщення виробничих сил. Детально – економічна раціональність.
59. Основні закономірності розміщення виробничих сил. Детально – планомірність.
60. Основні закономірності розміщення виробничих сил. Детально – комплексність.
61. Важливі принципи і фактори розміщення виробничих сил.
62. Вирішальна роль екологічних та соціальних критеріїв.
63. Основи районного планування.
64. Основи формування економіки регіонів.
65. Територіальна структура народного господарства.
66. Основний напрямок подальшого розвитку та удосконалення розміщення виробничих сил України.
67. Рекреаційні ресурси Південно-Західного економічного району.
68. Збитки, що завдаються довкіллю, та їхня класифікація

69. Економічні збитки, що завдаються довкіллю, та методи їхньої оцінки.
70. Порівняльний аналіз критеріїв еколого-економічної ефективності природоохоронних заходів.
71. Природно-ресурсний потенціал України та його структура.
72. Природно-ресурсний потенціал України та його економічна оцінка.
73. Місце України в світових запасах сировини та паливно-енергетичних ресурсів.
74. Кількісна та якісна різниця природних ресурсів та природних умов.
75. Класифікація природних ресурсів за ступенем розвіданості.
76. Промислові, балансові, геологічні та прогнозні запаси сировини та палива.
77. Ресурсозбереження, як основний напрямок використання природно-ресурсного потенціалу.
78. Основні напрямки ресурсозбереження та їх практична реалізація.
79. Екологічні проблеми України.
80. Вплив транспортного комплексу на розміщення продуктивних сил і становлення раціональних господарських зв'язків.
81. Транспортна система.
82. Проблеми та перспективи розвитку транспортної системи.
83. Характеристика окремих видів транспорту: морського, річного, автомобільного, залізничного та їх взаємозв'язок.
84. Форми суспільної організації виробництва. Детально кооперація.
85. Форми суспільної організації виробництва. Детально диверсифікація.
86. Форми суспільної організації виробництва. Детально спеціалізація.
87. Основні підгалузі транспортного комплексу та особливості їх розміщення.
88. Проблеми та перспективи розвитку транспортного комплексу.
89. Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.
90. Місце та спеціалізація економічних районів у системі територіального розділення праці.
91. Комплексний соціально-економічний розвиток районів в умовах ринкової економіки.
92. Характеристика продуктивних сил Донецько-Придніпровського економічного району.

93. Характеристика продуктивних сил Південно-Західного економічного району.
94. Характеристика продуктивних сил Південного економічного району.
95. Економічні зв'язки між Південно-Західним, Донецько-Придніпровським та Південним економічними районами.
96. Соціально-економічні та екологічні проблеми територій України та шляхи їх вирішення.
97. Основні показники оцінки екологічного рівня підприємства.
98. Моніторинг якості навколишнього природного середовища.
99. Техногенне навантаження промислового комплексу та підприємства на довкілля.
100. Визначення ефективності витрат на охорону довкілля. Соціально-економічні та виробничі підсумки здійснення природоохоронних заходів.

Рекомендована література

1. Голиков А.П., Олійник Я.В., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К. : Либідь, 1997. - 320 с.
2. Жук М.В., Козуль В.П., Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2002.
3. Заболоцький Б.Ф. Розміщення продуктивних сил України. Національна макроекономіка: Посібник. – К.: Академвидав, 2002. - 368 с.
4. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книжках. – Львів: Світ, 1994. - 472 с.
5. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (Теорія, методи, практика) Вид. 5-те., доп. - К.: Європ. Ук-т, 2002. – 216 с.
6. Розміщення продуктивних сил України (За ред. проф. Є.П. Кажана) – К.: Вища школа, 2004. – 468 с.
7. Розміщення продуктивних сил: Тестові завдання / (С.Я. Дорогунцов, С.І. Іщук, А.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Т-во "Знання", 1999.- 73 с.
8. Розміщення продуктивних сил: Підручник / (За ред. В.В.Ковалевського, О.Л. Михайлова, В.Ф. Семенова - 4-е вид. випр.- К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. – 351 с.
9. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України – К.: Либідь, 1994 Т.7.
10. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.
11. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник. - К: Вища школа, 2000. – 223 с.
12. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посібник – К.: Вікар, 2001. – 377 с.
13. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник.- К.: Вікар, 2006. – 396 с.
14. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: Навч. посібник.- К: Знання, 2006. – 262 с.
15. Черняк Л.Г., Клиновий Д.В. Розміщення продуктивних сил України. Навч. посібник. –К.: ЦУЛ, 2002. – 470 с.